

Aan: De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid van de Tweede Kamer der Staten Generaal

Betreft: Gespreksnotitie actieplan Verbetering Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen (Kamerstuk 31839, nr. 622) t.b.v. de hoorzitting op 3 oktober 2018.

Van: Stichting Vader Kennis Centrum

Zeer geachte leden en voorzitter van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,

Vader Kennis Centrum (in 1987 opgericht als Stichting Kind en Omgangsrecht) is een landelijk werkende stichting gericht op ondersteuning en bevordering van betrokken vaderschap, gedeeld en gelijkwaardig ouderschap voor vaders en moeders en vaderinclusief beleid door overheden, instanties en instellingen, waarbij het belang van kinderen op een actieve betrokkenheid van beide ouders en beide genders in zorg, opvoeding, onderwijs en opvang en een evenwichtige verdeling van werk en zorg centraal staat. O.m. middels een telefonische hulp- en advieslijn voor ouders, een website, sociale media en congressen en symposia ondersteunt de stichting vele vaders en moeders bij vragen over de invulling van hun ouderrol.

De rapportages van de Raad voor de Kinderbescherming en andere jeugdzorginstanties en -instellingen (Gecertificeerde Instellingen (GI's), Veilig Thuis etc.) spelen niet alleen een belangrijke rol bij het nemen van kinderschermingsmaatregelen, maar ook bij de besluitvorming in de rechtspraak over verblijfs-, gezags- en omgangskwesties bij (echt-)scheidings in het familierecht.

W.b. de verbetering van het feitenonderzoek in het jeugdbeschermingsrecht herhaalt onze stichting wat wij reeds eerder in de gezamenlijke brief van De Groep van 18+ d.d. 30 april 2018 aan het Ministerie van J&V, afd. Jeugd, hebben geschreven. Ook sluiten we instemmend aan bij wat Kinderen – Ouders – Grootouders (KOG) in haar brief van 7 sept. 2018 inzake *Verbetering feitenonderzoek in de jeugdbeschermingsketen voor de hoorzitting op 3 oktober a.s.* aan de Cie Jeugdzorg van de Tweede Kamer schreef:

Noodzakelijk is de wettelijke verankering van:

- Vastomlijnd toetsingsmodel voor de kinderrechter
- Uitgewerkte definitie van de term waarheidsvinding/feitenonderzoek
- Vastomlijnd kader voor de normen van het feitenonderzoek
- Objectieve en waarheidsgetrouwe rapportages op alle niveaus van de jeugdbeschermingsketen.

In deze gespreksnotitie wil onze stichting echter m.n. ingaan op het actieplan Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen vanuit het perspectief van het (echt)scheidingsrecht. **Het voorliggende actieplan Verbetering Feitenonderzoek geeft zich namelijk onvoldoende tot geen rekenschap van de rol van feitenonderzoek in de rapportages bij (echt-)scheidings.** In 2017 betrof het 6.600 gezagszaken, 2.700 verzoeken tot het vaststellen/wijzigen van ouderschaps- en omgangsregelingen en 1.000 kort gedingzaken met verzoeken tot handhaving van reeds door de rechter beschikte ouderschaps- en omgangsregelingen. En in 5.072 van deze gezags- en omgangszaken uit 2017 was de Raad voor de Kinderbescherming in een adviserende en rapporterende rol door de rechter betrokken. (Fact Sheet Scheidingen 2017, WODC, 2018)

Waar de Raad voor de Kinderbescherming bij kinderschermingsmaatregelen een initiatiefrol heeft en bij vermoedens van kindermishandeling zelf onderzoek kan entameren, heeft zij bij verblijfs-, gezags- en omgangskwesties in het familierecht echter juist een afwachtende en adviserende rol en verricht zij haar onderzoek in eerste aanleg uitsluitend op verzoek van de rechter op door de rechter geformuleerde vragen/vraagstellingen wanneer beide (echt-)scheidende ouders het onderling oneens zijn over de regeling

van het verblijf van de kinderen en/of de verdeling van de verzorgings- en opvoedtaken over de kinderen na de (echt-)scheiding.

In het toernooi- of tegenspraakmodel van het scheidingsrecht is daarbij sprake van elkaar tegen sprekende en/of bestrijdende ouders die elk met een eigen advocaat tegenover elkaar staan met elk eigen belangen en claims. In het jargon van het scheidingsrecht wordt daarbij gesproken van complexe scheidingen, conflictscheidingen of zelfs (v-)rechtscheidingen. In een dergelijke situatie van tegenspraak tussen de partijen, waarbij elk de eigen claim op de kinderen zo gunstig mogelijk wil voorstellen en de claim van de wederpartij juist in een ongunstig daglicht wil stellen, is deugdelijk feitenonderzoek door de Raad van groot belang waarbij helder onderscheid gemaakt dient te worden tussen de **relevante feiten voor de beantwoording van de door de rechter gestelde adviesvragen** enerzijds en de belevingen, 'gecreëerde feiten' (via bv. ketenpartners in de jeugdzorg of de vrouwenopvang), meningen, insinuaties, verdachtmakingen en/of ongegronde, onjuiste of zelfs valse beschuldigingen van de betrokken partijen t.o.v. elkaar anderzijds.

In de Nederlandse wetgeving en in internationale verdragen is als uitgangspunt vastgelegd dat na de (echt-)scheiding het kind recht houdt op een gelijkwaardige verzorging en opvoeding door beide ouders, waarbij de staat een actieve plicht heeft om dit ook aan beide ouders mogelijk te maken, vermits de beide ouders daarbij geen bedreiging vormen voor de veiligheid en een veilige ontwikkeling van hun kinderen. Uit de vele gesprekken met betrokken ouders is het de stichting daarbij van groot belang gebleken dat – gezien de kwetsbaarheid van het contact met en de zorg voor de kinderen en de ernstige en langdurige gevolgen van ouderverstoting - in een zo vroeg mogelijk stadium (d.w.z. aan de voorkant van het probleem) deugdelijk feitenonderzoek plaats dient te vinden naar de vraag of het bij gerezen geschillen tussen de ouders over het contact met de kinderen nu gaat om onderlinge relatieproblematiek, mogelijk vanuit een nog onverwerkte scheiding, of om legitieme zorgen over de veiligheid en een veilige ontwikkeling van de kinderen, waarbij gedurende het feitenonderzoek het contact van de kinderen met de uitwonende of niet-residentiële ouder gehandhaafd dient te blijven, zonodig in een veilige setting.

De stichting is daarbij van mening dat de **nationale politie** gezien haar bestaande taken op het terrein van feitenonderzoek het meest deskundig en best geëquipeerd is om bij dit feitenonderzoek aan de voorkant een centrale rol te vervullen en heeft dit ook uitgewerkt in de notitie *“Rol Nationale Politie bij aanpak complexe (echt)scheiding problematiek voorafgaand en na betrokkenheid Rechtbank”* (VKC, 16 november 2017).

Kinderen verdienen de beste specialisten, hun ouders ook. Waar door de raad en de partners in de jeugdbeschermingsketen in het feitenonderzoek ook **minderjarige kinderen** betrokken en bevraagd worden, wordt echter gebruik gemaakt van HBO-geschoolde professionals en wordt er geen gebruik gemaakt van de specifieke deskundigheid van wetenschappelijk geschoolde kinderpsychotherapeuten, ontwikkelingspsychologen en orthopedagogen of van psychologen die juist weer geschoold zijn in het interviewen van jonge kinderen zoals bv. wel door de nationale politie in het strafrecht gebeurt. (zie ook: *'Kind bij scheiding nog steeds niet goed af'*; NRC-Opinie; Marga Akkerman; 5 juli 2018).

Wanneer de Raad vervolgens haar rapportages ook aan betrokken kinderen voor reactie en commentaar toestuurt komt het daarbij voor dat de Raad er automatisch vanuit zegt te gaan dat wanneer de kinderen geen reactie sturen dat dit automatisch betekent dat zij met de Raadsrapportage en het Raadsadvies instemmen. Dit vindt ook plaats bij kinderen jonger dan 12 jaar. Hiermee worden de kinderen door de Raad in het conflict tussen de ouders betrokken en worden zij kwetsbaar gemaakt voor beïnvloeding door de ouders, m.n. door de verblijfsouder, terwijl zij de gevolgen van daarbij te maken keuzes nog onvoldoende kunnen overzien. Wij achten dit onwenselijk.

Wij pleiten er verder voor dat feitenonderzoek en rapportages van de Raad en/of de betrokken ketenpartners bij verblijfs-, gezags- en omgangskwesties een veel **zakelijker en gericht karakter** krijgen en worden beperkt tot het weergeven van de relevante feiten voor de beantwoording van de door de familierechter gestelde vragen op grond van een wettelijk verankerd vastomlijnd kader van normen op wetenschappelijke grondslag. Nu komt het voor:

- dat de onderzoeksvragen van de rechter soms worden geherinterpreteerd door de Raad en daarbij (deels) onbeantwoord blijven of vervangen worden door eigen vraagstellingen;
- dat vanwege de 'herkenbaarheid' voor de in het onderzoek betrokken ouders raadsrapportages uitgebreide weergaves bevatten van onvoldoende of niet gegronde of onderbouwde belevingen, van 'gecreëerde feiten' (via bv. door partijen ingeschakelde ketenpartners in de jeugdzorg of de vrouwenopvang), van meningen, insinuaties, verdachtmakingen en/of ongegronde, onjuiste of zelfs valse beschuldigingen van betrokken partijen t.o.v. elkaar;
- dat raadsonderzoeken mede daardoor het karakter dreigen te krijgen van algemeen 'welzijnsonderzoek' op HBO-niveau i.p.v. relevant feitenonderzoek waarbij de focus van de rapportages zich soms lijkt te richten op het eenzijdig 'de maat nemen' van alleen de uitwonende of niet-residentiële ouders en waarbij naar een vooraf bepaalde eindconclusie van het rapport lijkt te worden toegeschreven zonder dat in het onderzoek invulling wordt gegeven aan het principe van de meervoudige partijdigheid;
- dat relevante feiten in de rapportages ontbreken zoals bijv. stellingnamen en mogelijkheden van partijen t.a.v. het actief ondersteunen en bevorderen van de band van de kinderen met de andere ouder, of de mogelijkheden tot spoedig *contactherstel* tussen een ouder en de kinderen indien dit contact verbroken is geraakt;
- dat een deugdelijke gedragswetenschappelijke fundering, operationalisering en validering naar de laatste stand van de pedagogische en psychologische gedragswetenschappen van voor de beantwoording van de vragen van de rechter onderzochte relevante indicatoren veelal ontbreekt.

Net als bij de nu actuele ww-fraude door Poolse werklozen hebben wij de indruk gekregen dat er bij het succesvol 'creëren van feiten' sprake is van kopieergedrag binnen oudernetwerken. De huidige toename van het aantal meldingen van ouders - soms op onduidelijke of niet-objectiveerbare gronden of motieven - bij blijf-van-mijn -lijfhuizen lijkt daarvan een voorbeeld te zijn. Het is daarom van groot belang dat deugdelijk en objectiveerbaar feitenonderzoek niet alleen bij de Raad maar ook bij alle andere ketenpartners ingang vindt. Ook hier lijkt aan de voorkant, waar een van de ouders of soms beide ouders elkaar over en weer beschuldigen van strafbare gedragingen, weer een cruciale rol voor gespecialiseerd politiepersoneel te zijn weggelegd.

Een grote steen des aanstoets voor betrokken ouders vormt nog steeds de gang van zaken rond de **dossiers** van de Raad en de ketenpartners. Wanneer daar onjuistheden en onwaarheden over de ouders zijn opgenomen krijgen de ouders dit niet of nauwelijks gecorrigeerd en worden dezelfde onjuistheden en onwaarheden van rapport naar rapport steeds opnieuw opgenomen. Zie voor een nadere toelichting het artikel '*Als insinuaties feiten worden*' door Marieke Sjerps in De Groene Amsterdammer van 10 januari 2018

Een slotkanttekening is dat de Raad voor de Kinderbescherming als serieuze instelling van de Nederlandse overheid naar betrokkenen een extra grote verantwoordelijkheid draagt voor de kwaliteit, relevantie, juistheid en deugdelijke onderbouwing van de adviezen en conclusies in haar rapportages. Daar komt bij dat, hoewel Raadsrapportages de status van adviesrapport aan de onafhankelijke rechter hebben, door het gebruik van het logo van het Ministerie van Justitie en Veiligheid op het Raadsrapport bij de Nederlandse douane en bij buitenlandse instanties het misverstand kan ontstaan dat het Raadsrapport een formeel

document met een beschikking van de overheid betreft, waarmee bv. internationale kinderontvoering gefaciliteerd kan worden en ook wordt.

Wat ons betreft dient het actieplan ter Verbetering van Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen ook actiepunten en voorstellen te ontwikkelen die op bovengenoemde knelpunten in het scheidingsrecht ingaan. Dat is nu (nog) niet of onvoldoende het geval.

In het licht van vorenstaande pleit het VKC om een eerder gelanceerd plan van Kamerlid Bergkamp (D66), om te komen tot een **“Commissie herziening van afgesloten Jeugdzorgzaken”** (*‘D66 wil een commissie afgesloten Jeugdzaken’*, D66, 18 augustus 2015), te heroverwegen. Door het hanteren van verkeerde uitgangspunten onder andere als beschreven in de *“Richtlijn Scheiding en problemen van jeugdigen voor jeugdhulp en jeugdbescherming”* (Nederlands Jeugdinstituut NJI, 2015,2017) van de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW), het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) en de Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO), zijn door de ketenpartners in de jeugdhulp en jeugdbescherming de afgelopen decennia veel ouders buiten beeld gebracht (Zie rapport Routvoet c.s.; *‘Scheiden en de kinderen dan? Agenda voor actie’*; Februari 2018 en ook *‘Gedragswetenschappelijk feitenonderzoek: voorstellen tot verbetering’*, Presentatie van Prof. dr. Louis Tavecchio (em) van de Universiteit van Amsterdam op het congres ‘Waarheidsvinding in de justitiële jeugdketen’; LOC, 10 november 2017).

De Kamer zou recht doen aan “buiten beeld gebrachte ouders” als herziening van afgesloten Jeugdzorgzaken zou plaatsvinden en als, in de vorm van een waarheids- en verzoeningscommissie, excuses zouden worden aangeboden in die zaken waar ouders ten onrechte buiten beeld zijn gebracht.

De herziening van afgesloten Jeugdzorgzaken zou tevens een belangrijke bijdrage leveren aan wat er in het verleden mis is gegaan en hoe het in de toekomst anders moet voor wat betreft “Waarheidsvinding en feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen.”.

Hoogachtend,

Namens Stichting Vader Kennis Centrum

Peter Tromp (voorzitter)

Utrecht, 26 september 2018